Valiokunnan lausunto MmVL 13/2026 vp─ E 14/2026 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto Kilpailukykyisen ja kestävän EU:n biotalouden strategiakehys

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto Kilpailukykyisen ja kestävän EUn biotalouden strategiakehys (E 14/2026 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- biotalousneuvos Anne Vehviläinen, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Ulla Palander, työ- ja elinkeinoministeriö
- tutkimusprofessori Ilkka Leinonen, Luonnonvarakeskus
- vastuullisuusjohtaja Satumaija Levón, Elintarviketeollisuusliitto ry
- metsäjohtaja Marko Mäki-Hakola, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- innovaatiopolitiikan päällikkö Marjaana Suorsa, Metsäteollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- ympäristöministeriö
- Metsäbiotalouden tiedepaneeli
- Ruokavirasto
- Suomen ympäristökeskus
- Suomen Biokierto ja Biokaasu ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf
- Neova Oy
- Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy

Valmis
5.0

Valiokunnan lausunto MmVL 13/2026 vp

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Komissio julkaisi 27.11.2025 tiedonannon Kilpailukykyisen ja kestävän EU:n biotalouden strategiakehys. Tämä komission biotalousstrategia perustuu EU:n vuoden 2012 biotalousstrategiaan sekä vuosina 2018 ja 2022 tehtyihin arviointeihin, ja siirtää painopisteen kohti teollista käyttöönottoa, markkinoiden laajentamista, kilpailukykyä ja kestävyyttä. Strategia vastaa vuosien 2023 ja 2024 neuvoston päätelmiin sekä strategiseen ohjelmaan vuosille 2024–2029. Lisäksi se huomioi Euroopan parlamentin heinäkuussa 2025 antaman päätöslauselman EU:n bioteknologian ja biotuotannon tulevaisuudesta.

Valtioneuvoston kanta

Suomi pitää EU:n uutta biotalousstrategiaa myönteisenä ja Suomen tavoitteiden mukaisena. Suomi katsoo, että strategia luo kehyksen EU:n kilpailukykyiselle ja kestävälle biotaloudelle. Suomi tukee strategian tavoitetta korkeamman arvonlisän tuottamisesta, innovaatioiden kaupallistamisesta sekä kilpailukyvyn parantamisesta, jotka ovat keskeisiä tavoitteita myös Suomen biotalousstrategiassa.

EU:n resilienssin vahvistaminen edellyttää investointeja uusiutuvaan biotuotantoon, sivuvirtojen ja biojätteen hyödyntämiseen sekä kiertotalousratkaisujen edistämiseen.

Lisäksi on tärkeää turvata sosiaalisesti, taloudellisesti ja ympäristöllisesti kestävä biomassan ja biopohjaisten tuotteiden tuotanto myös kasvavan kysynnän oloissa (E 15/2025 vp).

Suomi korostaa, että johdonmukainen ja pitkäjänteinen EU:n ilmastopolitiikka luo pohjan tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittaville merkittäville ja oikea-aikaisille investoinneille sekä teknologioiden kehittämiselle (E 49/2023 vp). Biotalous ja uusiutuvat luonnonvarat tarjoavat kestäviä ratkaisuja vähähiilisyyteen, haitallisista riippuvuuksista irtautumiseen ja huoltovarmuuteen. Kiertotalouden mukainen resurssitehokkuus, uusiokäyttö ja kierrätys sekä luonnonvarojen kestävä käyttö ovat keskeisiä keinoja edistää ilmastotavoitteita, vähentää riippuvuuksia sekä edistää kestävää teollisuuspolitiikkaa. (E 8/2025 vp)

Suomi pitää tärkeänä, että biotalouspolitiikan asema vakiinnutetaan EU:n uuden biotalousstrategian ja sen toimeenpanon myötä osaksi EU-politiikan valmistelua ja toimeenpanoa EU:n biotalousstrategian 2040 vision toteuttamiseksi.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä EU:n biotalousstrategian päivityksestä

Komissio on 27.11.2025 julkaissut tiedonannon Kilpailukykyisen ja kestävän EU:n biotalouden strategiakehys. Tämä komission päivitetty biotalousstrategia ei sisällä uusia sitovia säädöksiä, mutta ohjaa merkittävästi EU:n rahoitusta, sääntelyn kehittämistä ja investointeja. Strategian

mukaisesti komissio tulee yhteistyössä sidosryhmien kanssa määrittämään toimia strategian toimeenpanemiseksi EU:n tulevaa vuosien 2028—2034 rahoituskehystä varten. Maa- ja metsätalousvaliokunta on edellisessä EU:n biotalousstrategiaa koskeneessa lausunnossaan pitänyt vuonna 2018 julkaistun biotalousstrategian päivitystä erityisen tärkeänä muuttuneessa toimintaympäristössä (MmVL 3/2023 vp — E 99/2018 vp). Valiokunta pitää myönteisenä, että biotalous nähdään tiedonannossa keskeisenä osana EU:n vihreää siirtymää ja kestävän kasvun ohjelmaa. Biotalousstrategia vastaa samanaikaisesti ilmastotavoitteisiin, luonnonvarojen niukkenemiseen ja geopoliittisiin haasteisiin, mutta pyrkii myös vahvistamaan EU:n teollista perustaa, huoltovarmuutta ja työllisyyttä.

Tiedonannossa keskeinen muutos aikaisempaan strategiaan verrattuna on painopisteen siirtyminen tutkimuksesta ja pilotoinnista kohti teollista käyttöönottoa, markkinoiden laajentamista ja EU:n kilpailukykyä. Strategiassa korostetaan biopohjaisten materiaalien, kemikaalien ja bioteknologisten ratkaisujen nopeampaa markkinoillepääsyä sekä investointien avaamista erityisesti skaalausvaiheessa. Strategian tavoitteet keskittyvät biotalouden taloudellisiin vaikutuksiin ja arvonlisän tuottamiseen. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että korkean jalostusasteen ratkaisujen ohella on olennaista tunnistaa myös perinteisten tuotteiden, kuten sellun, paperin ja puutuotteiden, keskeinen rooli Euroopan biotaloudessa. Ne muodostavat teollisen mittakaavan, toimivat arvoketjujen perustana ja mahdollistavat uusien innovaatioiden kehittämisen ja käyttöönoton. Valiokunta korostaa, että biotalouden vahvistaminen edellyttää vakaata investointiympäristöä ja tukikehitystä, jotta yritykset uskaltavat investoida alalle.

EU:n biotalousstrategiassa tunnistetaan ruoantuotanto, puutarhatalous ja metsätalous strategisina peruspilareina, joille biomassan saatavuus on turvattava ensisijaisesti. Biotalouspolitiikan jatkotoimissa tulee varmistaa, että koko eurooppalainen ruokaketju alkutuotannosta jalostukseen tunnistetaan täysimääräisesti osana biotalouden strategisia ratkaisuja. Elintarvikkeiden ja juomien jalostus muodostaa yhdessä alkutuotannon kanssa yli puolet biotalouden arvonlisästä. Biopohjaisen valmistuksen investointivajeeseen vaikuttavat sääntelyn monimutkaisuus ja hitaat lupamenettelyt erityisesti silloin, kun uudet biopohjaiset ratkaisut eivät selkeästi sovi olemassa oleviin sääntelykategorioihin. Tilanteen ratkaisemiseksi komissio esittää tiedonannossa riskinarvioinnin nopeuttamista, viranomaistoiminnan parempaa koordinointia ja markkinoillepääsyn keston lyhentämistä turvallisuustasosta tinkimättä. Maa- ja metsätalousvaliokunta viittaa bioteknologia- ja biovalmistusalan toimenpidepakettia käsitelleeseen lausuntoonsa (MmVL 9/2026 vp — U 14/2026 vp) ja korostaa, että lupaprosessien sujuvoittaminen on keskeinen edellytys ruokainnovaatioiden vauhdittamiseen ja tuotannon skaalaamiseen Euroopassa.

Biotalouden merkitys huoltovarmuudelle ja turvallisuudelle

Valtioneuvoston kannassa korostetaan EU:n itäisten raja-alueiden elinvoiman suoraa yhteyttä EU:n turvallisuuteen. Biotalous nähdään EU:n itäisten raja-alueiden luontaisena vahvuusalueena, jonka menestystä tukevilla EU-toimilla on merkitystä unionin turvallisuudelle. Biotalouden näkökulma on otettu huomioon myös komission helmikuussa julkaisemassa itäisiä raja-alueita koskevassa tiedonannossa. Suurin osa biotalouden tuotteisiin ja palveluihin käytetyistä luonnonvaroista sekä maa- ja vesialueista sijaitsee maaseutualueilla. Siksi on hyvä, että EU:n biotalousstrategian linjaukset ottavat huomioon myös paikalliset olosuhteet ja markkinatilanteet.

Biotalouden jalostavien yritysten ohella alkutuottajille tulee tarjota mahdollisuuksia ja tukea tuotteiden ja palveluiden jatkojalostuksessa, jotta biomassa voidaan hyödyntää resurssiviisaasti ja taloudellisesti kestävällä tavalla. Kuten valtioneuvoston kannassa todetaan, on samalla tärkeää vahvistaa alkutuottajan asemaa biotalouden arvoketjussa. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää biokaasun tuotannon ja energiatehokkuuden edistämistä maatiloilla tärkeänä myös ruokajärjestelmän huoltovarmuuden näkökulmasta.

Valtioneuvoston kannassa pidetään tärkeänä strategian huomiota siitä, että biopolttoaineilla on jatkossakin merkittävä rooli liikennesektorin päästöjen vähentämisessä. Lähi-idän kriisi korostaa fossiiliriippuvuuksien vähentämistä sekä energia- ja lannoiteomavaraisuuden vahvistamisen merkitystä Euroopassa. Biotaloudella on myös merkittävä potentiaalinen rooli fossiilisten kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä. Fossiilittomien polttoaineiden tarve tulee merkittävästi kasvamaan EU:ssa ja myös globaalisti tulevien vuosikymmenien aikana. Pelkästään EU:n lentopolttoaineita koskevat tavoitteet edellyttävät, että kestäviä biopolttoaineita tai biogeeniseen hiilidioksidiin perustuvia synteettisiä lentopolttoaineita tuotetaan kymmeniä miljoonia tonneja vuodessa. Lisäksi biopolttoaineiden tarve kasvaa meriliikenteessä, ja myös tieliikenteessä biopolttoaineet toimivat välivaiheena ennen liikenteen täydellistä sähköistämistä. Edellä mainitut biomassan uudet käyttökohteet vaativat kestävän biomassan tuotannon lisäämistä EU:ssa.

Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että sähkön ja kaukolämmön tuotannossa bioenergia on vielä pitkään monissa tilanteissa ainoa fossiilista energiaa korvaava vaihtoehto tuuli- ja aurinkoenergian tuotantovaihtelujen tasaamisessa. Suomessa hakkuiden ja puunkäytön sivuvirrat ovat suurin bioenergian lähde. Lähtökohtaisesti on tavoiteltavaa pyrkiä vähentämään puun ja muiden biomassojen suoraa energiakäyttöä. Tästä huolimatta suurten kaukolämpölaitosten ja sellutehtaiden kyky tuottaa sähköä merkittäviä määriä pitkäkestoisesti mahdollistaa osaltaan tuulivoiman lisäkapasiteetin rakentamisen. Maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo, että EU:ssa ei tule asettaa uusiutuvia energialähteitä keskinäiseen kilpailuasetelmaan, vaan keskittyä edelleen korvaamaan fossiilisia energialähteitä uusiutuvilla teknologianeutraalisti. Strategiassa mainittu biogeenisen hiilidioksidin talteenotto ja hyötykäyttö sekä hiilidioksidin hyötykäyttöön kytkeytyvä vetytalous sisältävät Suomelle mahdollisuuksia. Maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo, että Suomen kannattaisi edistää linjaa, jossa turve tunnustetaan siirtymäpolttoaineeksi tietyissä olosuhteissa, erityisesti huoltovarmuuden näkökulmasta. Tämä liittyy suoraan EU:n energia- ja turvallisuuskeskusteluun, joka on kiristynyt esimerkiksi Venäjän Ukrainaan tekemän hyökkäyksen jälkeen. Turve on kotimainen energiavara ja se tukee kriisiajan energiaomavaraisuutta.

Fossiilisten materiaalien korvaaminen biopohjaisilla vaihtoehdoilla

Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tärkeänä, että EU purkaa strategisia riippuvuuksiaan ja vahvistaa lannoiteomavaraisuuttaan kierrätyslannoitteiden avulla. Esimerkiksi lannan, biojätteiden, puhdistamolietteen ja elintarviketeollisuuden jakeiden sisältämät ravinteet jäävät tällä hetkellä suurelta osin uudelleenhyödyntämättä. Valtioneuvoston kannan mukaan Suomi ajaa ravinteiden kierrätykseen ja ravinnekierron sulkemiseen liittyen eri säädösten rajapintojen selkeyttämistä EU:ssa. Vastaava tarve on olemassa myös kansallisen lainsäädännön osalta. Tällä hetkellä päällekkäiset lainsäädännöt ja vaatimukset estävät esimerkiksi joidenkin

kierrätyslannoitteiden valmistusta ja käyttöä. Lainsäädäntöä tulee kehittää siten, että erilaisten kierrätysravinnetyyppien käyttäminen tehtäisiin helpommaksi ja jäteperäisten lannoitteiden käyttöön liittyviä lupamenettelyjä kevennettäisiin ympäristönsuojelun tasosta tinkimättä. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää kannatettavana myös valtioneuvoston kannassa esitettyä linjausta, että käsitellyn lannan maanviljelykäyttö tulisi poistaa jätedirektiivin soveltamisalasta, jos käyttö täyttää muun lainsäädännön vaatimukset.

Komission tiedonannossa esitetty puisten ja muiden biopohjaisten rakennustuotteiden standardointi rakennustuoteasetuksen kautta on kannatettava aloite, joka voi tukea näiden ratkaisujen skaalautumista rakennusmarkkinoilla. Valtioneuvoston kannan mukaan Suomi kannattaa biopohjaisten rakennustuotteiden standardisointia muun muassa ovien, ikkunoiden, puurakenteisten tuotteiden ja koristeiden, puupaneelien ja elementtien sekä lämmöneristystuotteiden osalta. Standardisoinnissa on hyvä tarkastella myös mainittujen rakennusosien uudelleenkäyttöä. Suomen kannalta erityisesti puunkäytön lisääminen rakentamisessa ja hybridirakentamisen ratkaisut tukevat pitkäikäisten puutuotteiden kehitystä, metsäalan innovointia ja vähähiilistä rakentamista. Lisäksi on tärkeää tukea ja selvittää jo käytössä olevien puisten rakennusosien uudelleenkäyttöä ja kierrätettävyyttä.

Strategiassa määritellään myös biopohjaiset pakkausmateriaalit osaksi edelläkävijämarkkinoita koskevia toimia. Viimeaikaiset geopoliittiset jännitteet ja kansainvälisten toimitusketjujen häiriöt ovat korostaneet tarvetta vähentää strategisia riippuvuuksia ja vahvistaa Euroopan omaa materiaaliperustaa ja jalostuskykyä. Elintarviketeollisuus on merkittävä pakkausten käyttäjä ja kestävien pakkausratkaisujen kehittäminen on alalle tärkeää. Valtioneuvoston kannassa tunnistetaan biopohjaisten muovien rooli osana edelläkävijämarkkinoiden kehittämistä ja pakkauksia koskevan sääntelyn toimeenpanoa. Biopohjaiset pakkaukset ja pakkausmateriaalit tulee huomioida EU-lainsäädännössä tasavertaisina vaihtoehtoina kierrätetyille ja fossiilipohjaisille materiaaleille. Maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa, että on syytä tehdä selkeä ero biopohjaisten ja biohajoavien materiaalien ja tuotteiden välille. Esimerkiksi biopohjainen muovi ei ole automaattisesti biohajoava. Maaperään päätyvien mikromuovien estämiseksi tulisi biohajoavuutta koskien ottaa käyttöön riittävät, todelliset ja alueellisesti eroavat hajoamisolosuhteet huomioivat standardit.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto MmVL 13/2026 vp

Helsingissä 6.5.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ritva Elomaa ps
varapuheenjohtaja Anne Kalmari kesk
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Janne Jukkola kok
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Teemu Kinnari kok
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Helena Marttila sd
jäsen Anders Norrback r
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Eerikki Viljanen kesk
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina

Eriävä mielipide

Perustelut

Biotaloudella on keskeinen rooli Suomen taloudessa ja siksi EU-tason biotalouden strategiakehyksellä on Suomelle suuri merkitys. Valtioneuvoston kanta, joka korostaa kilpailukykyisen ja kestävän biotalouden merkitystä, on Suomen kannalta lähtökohdiltaan perusteltu, mutta sisältää heikkouksia erityisesti biotalouden kestävyyden ja luonnonvarojen kestävän käytön kannalta.

Valtioneuvoston kannassa puhutaan ympäristöllisesti kestävästä biotaloudesta, mutta hallituksen vahvasti nykytilan säilyttämiseen pyrkivä politiikka ja siitä johdetut toimet ovat kuitenkin tämän kanssa ristiriidassa. Suomen tavoitteena tulisi olla jalostusarvon nostaminen ja sitä kautta arvonlisän kasvattaminen ja julkisilla tuilla tulisi kannustaa uudistavaa toimintaa säilyttävän sijaan. Sääntelyn sujuvoittamisen ja keventämisen näkökulmasta on tärkeää korostaa terveyden- ja ympäristönsuojelun sekä asianmukaisten osallistumisoikeuksien toteutumista, eikä korkeaa suojelutasoa pidä heikentää.

Usea lausunnonantaja huomauttaa, että luontovaikutusten ja monimuotoisuuden heikkenemisen huomiointi puuttuu valtioneuvoston kannasta. Biotaloudella on tuntuvia vaikutuksia myös vesien ja maaperän tilaan. Valtioneuvoston kannassa korostuu biopohjaisten ratkaisujen rooli ilmastonmuutoksen torjunnassa, mutta samaan aikaan vaille huomiota jää, että nykyinen toiminta ja nykyinen sääntelykehys ei ole riittänyt ylläpitämään metsien hiilinieluja. Luonnonnielujen elpyminen on Suomen ilmastopolitiikan avainkysymys ja se edellyttää muutosta metsien käytössä.

On keskeistä, että biotalouden nimissä edistettävät ratkaisut ovat kokonaiskestäviä niin ilmastopolitiikan, vesiensuojelun, monimuotoisuuden kuin maaperän suojelun kannalta. Siksi emme voi yhtyä valiokunnan lausuntoon koskien turpeen käytön edistämistä. Turpeeseen liittyen esiintyy edelleen harhakäsitys, että turpeen alasajoa olisi tehty suorilla poliittisilla päätöksillä. Turpeen käytön raju väheneminen viime vuosina johtuu turpeen suurista päästöistä. Päästökaupan vuoksi turpeesta on tullut kannattamaton energiantuotannon muoto.

Turpeella on valtavien ilmastovaikutusten vuoksi myös merkittäviä luonto- ja vesistövaikutuksia. Turpeen tekohengittämisen sijaan julkiset voimavarat tulisi kohdistaa voimakkaasti turpeen käytön korvaamiseen myös siellä, missä haasteita korvaamisella vielä on, kuten kasvualustoissa. Johdonmukainen ja pitkäjänteinen EU:n ilmastopolitiikka luo osaltaan pohjan tarvittaville investoinneille sekä teknologioiden kehittämiselle.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 6.5.2026

Tiina Elo vihr